

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA
FAKÜLTESİ

مركز علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مع علوم انسانی

معرفی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آنکارا *

دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیای دانشگاه آنکارا در سال ۱۹۳۵ به دستور آتاتورک تاسیس و زبان و ادبیات فارسی از نخستین گروه‌های مستقل آن گردید و تاکنون فعالیت آن بدون وقفه ادامه داشته است. در حال حاضر دو استاد، سه دانشیار و چهار مربی در سه مقطع لیسانس، فوق لیسانس و دکتری در این رشته تدریس می‌کنند. تعداد دانشجویان در سال تحصیلی ۲۰۰۳ - ۲۰۰۲ در مقطع لیسانس ۱۷ نفر و فوق لیسانس ۶ نفر بوده است. دانشجویان دوره لیسانس در دو سال اول با دروسی چون تاریخ و جغرافیای ایران، زبان‌ها، ادیان و ادبیات ایران پیش از اسلام و دستور زبان فارسی آشنا می‌شوند و در دو سال دوم، ادبیات ایران در دوره‌های مختلف اسلامی و آثار شاعران

و نویسندگان معروف را فرا می‌گیرند. در پایان سال چهارم هر دانشجو موظف به تدوین رساله‌ای در خصوص زبان و ادبیات فارسی است. ۱۲۸ واحد در هشت نیمسال تحصیلی به دانشجویان مقطع لیسانس ارائه می‌شود. دانشجویان سایر رشته‌ها مانند زبان و ادبیات ترکی، تاریخ، فلسفه و تاریخ هنر نیز زبان فارسی را به عنوان واحد اختیاری انتخاب می‌کنند.

دانشجویان مقطع فوق لیسانس و دکتری به بررسی آثار شخصیت‌های مهم زبان و ادب فارسی روی می‌آورند و تحقیق در نسخ خطی فارسی از دیگر تکالیف تحصیلی آنان است.

کتابخانه دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیا دارای حدود دو هزار جلد کتاب فارسی است و حدود چهار هزار نسخه خطی فارسی دارد که برخی از آنها منحصر به فرد است. اعضای هیأت علمی گروه با شرکت فعال در نشست‌ها و کنفرانس‌ها و ارائه مقالات جدید و تألیف کتاب‌های تحقیقی و ترجمه در خصوص زبان و ادب فارسی از محققان و مدرسان پرتلاش این رشته در ترکیه می‌باشند و با رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران در آنکارا همکاری و ارتباط صمیمانه دارند که برخی از آنان را در اینجا معرفی می‌کنیم:

- دکتر مرسل اوزترک (استاد و مدیر گروه)

متولد ۱۹۴۷ روستای انگل از توابع حاجی بکتاش که در سال ۱۹۷۰ در همین دانشکده لیسانس گرفت و با استفاده از بورس وزارت آموزش ملی در دانشگاه سوربن فرانسه تا مقطع دکترا به ادامه تحصیل پرداخت و از آن موقع تاکنون در دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیا به تدریس مشغول و با زبان‌های فارسی و فرانسه به خوبی آشنا است. رساله‌های تحصیلی ایشان به ترتیب در سه مقطع لیسانس، دکترا و دانشیاری عبارت است از:

نوروزنامه عمر خیام، فرائد السلوک فی فضائل الملوک، مناظره در ادبیات فارسی. همچنین کتاب‌های دستور زبان فارسی و کتاب‌شناسی حاجی بکتاش ولی و ارزش‌های فرهنگی محیط او به ترتیب در سال‌های ۱۹۸۸ و ۱۹۹۹ از ایشان به چاپ رسیده است.

دکتر مرسل اوزترک کتاب‌های زیر را نیز به ترکی ترجمه کرده است:

- سه جلد تاریخ جهانگشای جوینی در سال ۱۹۹۹

- بزم و رزم، ۱۹۹۰

- دو جلد الاوامر العلائیه فی العلوم العلائیه، ۱۹۹۸

- مسامره الاخبار، ۲۰۰۰

- برهان قاطع، ۲۰۰۰

- کتاب دیار بکره، ۲۰۰۱

برخی از مقالات تالیفی و ترجمه ایشان نیز به قرار زیر است:

شعر ایران در دوره پیش از اسلام / تمدن ایران در دوره پیش از اسلام / مولانا و مکتوبات او / شعر بکتاشی / نگرش های تصوفی خواجه عبدالله انصاری / نیشابور در دوره حاجی بکتاش ولی / وضع فرهنگی بلخ تا دوره حیات مولانا / اهمیت زبان فارسی در تحقیقات سلجوقی / نخستین اخیان / تاریخ بیهق / احمد یسوی و یسویگری و...

- دکتر سعدالدین کجاترک (استاد)

متولد ۱۹۴۱ شهر دوهلی از توابع قیصری و دانش آموخته دانشگاه آنکارا در سال ۱۹۶۵ در مقطع لیسانس و دانشگاه تهران از سال ۱۹۶۹ در مقطع دکتری است و در ۱۹۹۱ موفق به اخذ درجه استادی در دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیای دانشگاه آنکارا گردید. از ۱۹۷۵ به مدت یکسال به فرانسه رفت و در مؤسسه بیبلیوتکونشنال در خصوص آثار خطی به تحقیق پرداخت و در ۱۹۸۲ برای تکمیل زبان عربی به مصر رفت و در دانشکده ادبیات دانشگاه عین الشمس قاهره به تدریس زبان ترکی و فارسی پرداخت و از طرف مقامات این دانشگاه مورد قدردانی قرار گرفت و در سال های ۱۹۸۵ و ۱۹۸۷ جهت ارائه سخنرانی در خصوص زبان ترکی و فارسی از طرف همین دانشگاه به مصر دعوت شد. در مدت اقامت در مصر در کتابخانه ملی مصر به تحقیق پرداخت و میکروفیلم و عکس برخی از آثار را گرفت و بعدها بخشی از آن را منتشر کرد. دکتر کجاترک به زبان های فارسی، عربی و فرانسه مسلط است. برخی از آثار منتشر شده ایشان به قرار زیر است:

- گلشهری و فلک نامه، دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیا، آنکارا، ۱۹۸۴

- گلشهری و فلک نامه، وزارت فرهنگ آنکارا، ۱۹۹۱

- هستی، عشق، انسانیت و مرگ در نظر مولانا، وزارت فرهنگ آنکارا، ۲۰۰۱

- بررسی دیوان کبیر مولانا، وزارت فرهنگ مولانا، ۲۰۰۱

برخی از مقالاتی که از دکتر کجاترک به چاپ رسیده عبارت است از:

- برخی موضوعات درباره عدد هفت در فتوت نامه و اسلام /غزالی و مولانا/
ادبیات رمضان /عشق در نظر حافظ /تحمل عشق در دیوان مولانا /درباره فرقه قلندریه
و قلندر نامه خطیب فارسی /ماهیت هستی در نظر مولانا /پیام مولانا برای بشریت در
مثنوی /انسان و ذات الهی در دیوان مولانا /مرگ در اندیشه گلشهری و فلک نامه /
انواع نثر و ویژگی های سبک در زبان و ادبیات فارسی / درباره یک نسخه از مثنوی
مولانا ناشناخته در نزد اهل علم / جایگاه عدد هفت در نزد برخی ادیان و اقوام به ویژه
اسلام / مفهوم عشق در اندیشه مولانا / فارسی به روایت متون و....

- دکتر عبدالسلام بیلگن (دانشیار)

متولد ۱۹۵۷ شهر کیلیس که از لیسانس تا دکتری را در رشته زبان و ادبیات فارسی
سال های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۸ در دانشگاه آنکارا گذارند و در فاصله این سال ها، یک سال در
بخش نسخ خطی کتابخانه دانشکده زبان، تاریخ و جغرافیای این دانشگاه مشغول به
کار شد و در ۱۹۹۴ رسماً به عنوان دانشیار در این دانشکده مشغول شد و پس از آن به
مدت یک سال به عنوان استاد میهمان در دانشکده زبان های خارجی دانشگاه نشنال
چنگچی تایوان در بخش تکنولوژی انجام وظیفه نمود. دکتر بیلگن آثاری منتشر نموده
که برخی از آن به قرار زیر است.

- ترکی می آموزیم ۱، فرهنگ توضیحی ترکی، فارسی، آنکارا، Tomer، ۱۹۸۴

- لمعه السراج لحضرت التاج (بختیارنامه)، آنکارا، وزارت فرهنگ، ۱۹۴۹

- متن انتقادی ده باب مثنوی کاتب نیشابوری و بررسی آثار و زندگی شاعر

- عدائی شیرازی و سلیم نامه، انتشارات بنیاد تاریخ ترک

مقالاتی نیز از ایشان به چاپ رسیده که برخی از آن عبارت است از:

- تحقیقی درباره انیس الطالبین و قدوه السالکین صلاح بن مبارک / تذکره لباب

الالباب محمد عوفی و نظرات وی درباره سبک / سلیم نامه عدائی شیرازی از شعرای

قرن شانزدهم ایران / زمامدارانی که در دیوان حافظ مورد ستایش واقع شده اند / نصایح

آموزنده در خمسه نظامی / پند و اندرز در آثار نظامی و...

- دکتر حجابی قیرلانقیج (دانشیار)

متولد ۱۹۶۶ آماسیه و دانش آموخته زبان و ادبیات فارسی از مقطع لیسانس تا دکتری در دانشگاه آنکارا. رساله فوق لیسانس ایشان ترجمه مثنوی سبحة الابرار جامی و رساله دکتری درباره ادريس بدلیسی و سلیم نامه اوست. کتابی با عنوان مقدمه زبان فارسی (۱) در سال ۲۰۰۰ چاپ و کتاب‌هایی از جمله بوی جان نصرا... پورجوادی، تذکره شاه طهماسب صفوی و جلد دوم صد سال داستان نویسی ایران را به ترکی ترجمه کرده است. مقالاتی نیز از ایشان به چاپ رسیده که برخی از آن به قرار زیر است:

نیمایوشیج احیاء کننده شعر فارسی / ترکیه در نظر شاعران ایرانی / طبقه بندی شعر ایران / نگرش جامی به شعر / سرگذشت و آثار احمد شاملو / یأس در شعر ایران پس از دوره مصدق / ترجمه مقالات نقد فلسفی شعر بر اساس نگرش عوفی و عطار از نصرالله پورجوادی عشق در غزل سعدی از خسرو رشیدی و...

- دکتر دریا اورس (دانشیار)

متولد ۱۹۶۶ از توابع قونیه و دانش آموخته زبان و ادبیات فارسی از مقطع لیسانس تا دکتری در فاصله سال‌های ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۹. به عنوان دانشیار به تدریس دروس مکالمه فارسی، دستور زبان فارسی، داستان نویسی و رمان نویسی در ایران مشغول است. وی از بنیانگذاران و از اعضای هیأت ویرایش نشریه نسخه است که در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آنکارا به زبان ترکی چاپ می‌شود. دکتر اورس در تالیف برهان قاطع با دکتر مرسل اوزترک همکاری کرده است. از آثار ایشان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

نشر انتقادی بدیع الزمان فی قصه حی بن یقظان / ترجمه آثاری چون: آیات و احادیث در منطق الطیر عطار (دکتر نصرت... فروهر)، دلایل گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی در قرن‌های سوم تا پنجم (دکتر عباس زریاب خوئی)، یوسف و سیاهوش (سید محمود آیتی) / خان (بزرگ علوی)، نگرشی به داستان نویسی معاصر ایران (دکتر محمد حقوقی) جلد اول، صد سال داستان نویسی در ایران (حسن میرعبدینی)، رابطه میان نگرش عرفانی و مفهوم سمبولیک در آثار مولانا (رحمن مشفق مهر)، ارزیابی غزلیات

فارسی دیوان امیرعلیشیرنوائی (ابراهیم خدایار) و ترجمه گزیده‌ای از کتاب‌ها و متون، مانند داستان‌های سمبولیک در فلسفه اسلامی، رساله حی بن یقظان ابن سینا و شرح رساله مذکور.

مقالاتی نیز از ایشان به چاپ رسیده که برخی از آن به قرار زیر است:
زندگی، آثار و سبک ادبی جلال آل احمد / فریدون مشیری از پیشروان شعر معاصر ایران / شکایت از روزگار در اشعار ناصر خسرو / زندگی و آثار نجم‌الدین رازی / مولانا و قرآن / عبدالله بن علی کاشانی (مدخل برای دایره المعارف اسلامی) و...

- حسن آلماز (مربی)

متولد ۱۹۶۲ منطقه گرجوش و دانش آموخته رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه آتاتورک در ۱۹۸۸ و دکتری همین رشته در دانشگاه آنکارا. دکتر حسن آلماز کتاب‌هایی از فارسی به ترکی ترجمه کرده که عبارت است از: بررسی تاریخ اسلام در دو جلد از دکتر جعفر شهیدی، مقدمه فلسفه اسلامی از محسن غرویانی، قرآن‌شناسی از بهاء‌الدین خرمشاهی، تاریخ ادبیات ایران جلد (۱) دکتر ذبیح‌الله صفا.

مقالاتی نیز چاپ کرده است از جمله: شهریار و ادبیات ترک، ترجمه دو مقاله از اصغر دلبری‌پور با عنوان اربعین جامی و چهل حدیث نویسان ترک و نقش حافظ در ساقی نامه فضولی. آثاری نیز در دست تالیف یا ترجمه دارد از جمله: زندگی، هنر و ویژگی‌های شعر شهریار (تالیف)، تاریخ تحول نظم و نثر فارسی از دکتر صفا، بامداد اسلام از دکتر زرین کوب و جلد دوم تاریخ ادبیات ایران دکتر صفا. در پایان این مقال، برنامه‌های درسی سه مقطع لیسانس، فوق لیسانس و دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آنکارا ذکر می‌شود.

- مقطع لیسانس

نیمسال اول: اطلاعات کلی در خصوص زبان فارسی / دیکته فارسی / قرائت فارسی / فرهنگ ایرانی در دوره پیش از اسلام

نیمسال دوم: دستور زبان فارسی / مکالمه فارسی / ترجمه فارسی - ترکی / فرهنگ ایران در دوره پس از اسلام

نیمسال سوم: واژه‌شناسی / ترجمه ترکی - فارسی / متون معاصر / بررسی متون

فارسی / ادبیات ایران در دوره غزنویان

نیمسال چهارم: جمله‌سازی در زبان فارسی / انشاء فارسی / منتخبات داستان‌های

فارسی / قرائت و ترجمه فارسی / ادبیات ایران در دوره سلجوقیان

نیمسال پنجم: علوم ادبی فارسی / ادراک مطلب فارسی / تصوف ایرانی / داستان در

ادبیات معاصر ایران / ادبیات ایران در دوره مغول

نیمسال ششم: متون کلاسیک فارسی / ادراک مطلب (شفاهی) / متون تصوف فارسی /

رمان در ادبیات معاصر ایران / ادبیات در دوره صفویه

نیمسال هفتم: متون تاریخی فارسی / زبان مطبوعات (فارسی) / مولانا و آثارش /

شعر معاصر ایران / سبک خراسانی

نیمسال هشتم: منتخباتی از آثار تربیتی / منتخباتی از روزنامه‌ها / شرح مثنوی سبک

عراقی / نثر معاصر ایران

مقطع فوق لیسانس

نیمسال اول: تمدن ایران در دوره پیش از اسلام / شرح متون (۱) / منتخبات

قابوسنامه / شعر ایران در دوره قاجاریه / نثر ایران در دوره قاجاریه / منتخبات متون

فارسی (۱) / داستان‌نویسی معاصر ایران (۱) / روش تحقیق زبان و ادبیات فارسی

نیمسال دوم: زبان‌ها و ادبیات‌های ایران در دوره پیش از اسلام / شرح متون (۲) /

شعر ایران در دوره مشروطیت / نثر ایران در دوره مشروطیت / منتخبات متون تاریخی

(۲) / داستان‌نویسی معاصر ایران (۲) / ادبیات معاصر ایران

دوره دکترا

نیمسال اول: تاریخ ادبیات ایران (۱) / شرح متون (۱) / نثر معاصر ایران / حرکت

مشروطیت / انواع ادبی زبان فارسی

نیمسال دوم: تاریخ ادبیات ایران (۲) / شرح متون (۲) / شعر معاصر ایران / دوره

پهلوی / منابع ادبیات فارسی

پانویس:

* با اندکی تلخیص و ویرایش برگرفته از مجله نامه آشنا، تابستان و پاییز ۸۲